

ДОБРОТОЉУБЉЕ

Φιλοκαλία (=Филокалия) → φιλία (=филия = љубав) + κάλος (=калос = добро, право, лепо)

Добротољубље = ризница духовног бдења и трезвљења, чувар чистоте ума, тајна школа умне молитве, књига образаца вежби и подвига, необманљиви вођа духовног сагледања, рај Светих Отаца, златна плетеница светих врлина, књига препуна Исусовог радовања и уживања, труба која нам поново дозива благодат - збирно речено: сам орган обожења благодаћу Духа Светог.

Вера и молитва = права вера и искрена **умносрдачна молитва је истовремено делатност речју и мишљу, срцем и умом, душом и телом, вољом и снагом**, духовним сагледањем, прозрењем и вежбом, саможртвеним живљењем и подвизавањем, личним упражњавањем и делатном љубављу; она се испољава као Христољубље и Богољубље, и пројављује се као делатно Братољубље и Човекољубље, јер само живот и дело, у свеживотном и свеличном саборном јединству, чине пуноћу православног духовног Предања
...увек су нераздвојно спојени и сједињени **словесност делатна и дело словесно...**

Истинска лепота = највећа Лепота и највеће Добро јесте Љубљени Син Божији и Син Човечији, Богочовек Исус Христос - Он је крајња мета сваког Добротољубља.

По Светом Писму, свима нам је један посао/дело/служба: **живети, радити и служити Богу на славу, и себи и људима на спасење.**

СВЕТИ АНТОНИЈЕ ВЕЛИКИ (251-356) Египат

Άγιος Αντώνιος ο Μέγας (=Ајос Антониос о Мегас)

СВЕТИ АНТОНИЈЕ ВЕЛИКИ - II - ПОУКЕ О ДОБРОЈ НАРАВСТВЕНОСТИ И О СВЕТОМ ЖИВОТУ У 17О ПОГЛАВЉА (1-57)

1. Ми обично погрешно употребљавамо реч словесан, то јест разуман, приликом примењивања на људе. Словесни нису они који су изучили изреке и списе древних мудраца, него они који имају словесну душу и који могу да разликују добро од зла, те оно што је рђаво и по душу штетно избегавају, а оно што је добро и за душу корисно усрдно ишту и чине уз велику благодарност Богу. Једино њих уистину можемо назвати словесним људима.
2. Истински словесан човек има само једну бригу: како да буде послушан и како да угоди Богу свих. Он се само једном учи - како да Му благодари за Његово промишљање и управљање свим што постоји, ма шта њега самога задесило у животу. И заиста, било би неумесно да лекарима, који нам дају и горке и непријатне лекове, будемо благодарни за наше телесно здравље, а да Богу због онога што нам изгледа непријатно будемо неблагодарни и да не схватамо да се све збива по Његовом промислу на нашу корист. Јер познање Бога и вера у Бога јесте спасење и савршенство душе.
3. Уздржање, незлобивост, целомудреност, издржљивост, трпљење и слично, добили смо од Бога као велике врлинске силе. Оне се супротстављају и противе тешкоћама које нас сналазе и помажу нам. Ако се будемо вежбали у њима и увек их будемо имали при руци, ништа више нећемо сматрати тешким, или болним, или неподношљивим, већ ћемо сматрати да све што доживљавамо јесте људско и да ће све то победити врлине које су у нама. Овога се не сећају они који су неразумни душом, и они који не схватају да све бива на добар начин, онако како треба, на нашу корист, да би заблистале врлине и да би нас Бог увенчао.
4. Стицање новца и његово издашно коришћење сматрај кратковременом маштаријом. Знај да је врлинско и богоугодно живљење изнад богатства. Будеш ли то неизоставно имао у сећању, нећеш уздисати, ни роптати, нити ћеш икога корити, него ћеш за све благодарити Богу, гледајући на оне који су гори од тебе како се ослањају на речи и новац. Најгоре страсти душе су похота, славољубље и незнање.
5. Словесан човек посматра самог себе и проверава шта му приличи и користи, односно шта је својствено и корисно души, а шта јој је туђе. Тако он избегава оно што шкоди души као туђе, као оно што је одваја од бесмртности.

6. Уколико је човек умеренији у животу, утолико је срећнији, будући да не мора да брине о многоме - о робовима, сељацима и стицању стоке. Јер када се душом приљубимо уза све то и када се уплетемо у тешкоће које због свега тога настају, онда ропћемо на Бога. Из наше самовољне жеље напаја се смрт, а ми остајемо заблудели у тами греховног живота не препознајући сами себе.

7. Не треба говорити да човеку није могуће да види врлински живот, него да то није лако. И заиста, то није за све лако. Врлински живот имају побожни људи, чији је ум богољубив. Обичан ум је окренут свету и измењив, поседујући и добре и рђаве мисли. Његова природа се мења и он је склон тварољубљу. Богољубив ум, напротив, кажњава зло које се у људе усељава због самовољне немарности.

8. Неваспитани и незналице мисле да су речи о врлини смешне и неће да их слушају зато што се помоћу њих обелодањује њихова невоспитаност, а они би хтели да сви буду слични њима. Исто тако се и они који живе распусним животом упињу да сви буду гори од њих, мислећи да ће многобројност злих њих саме ослободити кривице. Слаба душа пропада и прља се од злоће, која у себи садржи блуд, гордост, незаситу лакомот, гнев, непромишљеност, бес, убиство, роптање, завист, похлепност, грабљивост, бол, лаж, уживање, лењост, жалост, кукавичлук, болест, мржњу, укореваче, немоћ, заблуду, незнање, обману, заборав Бога. То и томе слично кажњава бедну душу која се одваја од Бога.

9. Оне који хоће да се подвизавају у врлинском, побожном и по Богу славном животу, не треба ценити по извештаченој наравствениости или лажном живљењу. Напротив, они, по угледу на уметнике, сликаре и вајаре, на основу самих дела, треба да показују врлинско и богољубиво живљење и да се као од замки клоне свих рђавих уживања.

10. По мишљењу благоразумних људи, богаташ племенита рода, али без васпитане душе и без икакве врлине у животу, није друго до несрећник, као што и случајан сиромах, па и роб, јесте срећан човек, уколико је украшен васпитањем и врлином у животу. Као што странци лутају по путевима, тако и они који се не старају да живе врлинским животом пропадају, заведени жељама.

11. За онога ко је у стању да припитоми невоспитане и да их наведе да заволе поуку и васпитање, треба рећи да 'ствара' људе. Исто тако морамо да кажемо да стварају људе и они који развратнике преокрену на врлински и богоугодни живот. Они, у ствари, на неки начин, пресаздају људе. Јер кротост и уздржање душама људским јесу срећа и добра нада.

12. Заиста, човек треба да се подвизава у наравствениости и да живи као што приличи. Успевши у томе, он ће лако спознати оно што се о Богу да спознати. Бог промишља о ономе ко га свим срцем и свом вером поштује и даје му способност да побеђује гнев и похоту. Похота и гнев, наиме, јесу узрок свих зала.

13. Човеком називамо или онога ко је словесан или онога ко се да поправити. Непоправљивога, напротив, обично називамо нечовеком, јер непоправљивост и јесте нечовечна. Такве треба избегавати. Они који су се саживели са злом, никако се не могу наћи међу бесмртнима.

14. Словесност је нешто што нам заиста припада и чини нас достојним да се назовемо људима. Кад би нас напустила словесност, то јест умност, од бесловесних животиња бисмо се разликовали само по друкчијој телесној грађи и по друкчијем гласу. Нека, дакле, благоразумни човек схвати да је назначен за бесмртност и нека омрзне сваку срамну похоту, узрочницу смрти међу људима.

15. Бавећи се неком вештином, човек украшава одговарајуће вештаство и тако показује сваку врлину - један обрађује дрво, други бакар, а трећи злато и сребро. Тако и ми, који слушамо о добром, врлинском и богоугодном владању, треба да се покажемо људи словесном душом, а не само телесном грађом. Уистину, словесна и богољубива душа одмах препознаје све што се тиче живота. Она љубављу умилостивљује Бога и истински Му благодари. Све њено стремљење и сав њен разум ка Њему су усмерени.

16. Као што кормилари пажљиво усмеравају брод да не удари о какав подводни камен или какву стену, тако и они који су ревнитељи врлинског живота нека брижљиво разматрају шта треба да чине, а шта да избегавају. Нека држе да су им истинити и Божански закони на корист, а рђава сећања нека одсецају од своје душе.

17. Као што кормилари и кочијаши успевају у исправности, захваљујући старању и прилежности, тако и они који се труде да живе доличним и врлинским животом треба да пазе и да се старају да живе долично и богоугодно. Јер онај ко хоће и ко је схватио да му је могуће, верујући напредује ка непропадљивости, то јест чистом животу.

18. Слободним људима немој да сматраш оне који су неким случајем слободни, него оне који су слободни по начину свога живота. Не треба, наиме, називати уистину слободним зле или распусне началнике. Они су робови страсти везаних за твар. Слобода и срећа душе јесте права чистота и презир према ономе што је привремено.

19. Подсећај самог себе на то да треба непрестано да се показујеш словесан, и то на основу честитог живљења и делања. И болесници откривају и препознају у лекарима своје спасиоце и добротворе, али не на основу њихових речи, него на основу њихових спасоносних и добротворних поступака.

20. Словесна и врлинска душа препознаје се и по погледу, и по ходу, и по гласу, и по осмеху, и по начину провођења времена, и по општењу. Јер у њој се све изменило и попримило пристојан изглед. Њен богољубиви ум, као трезвоумни вратар, одлучно спречава улазак рђавим и срамним сећањима.

21. Истражи и испитај, па ћеш установити да началници и властитељи имају власт само над телом, али не и над душом. То увек имај у виду. Стога се њима не треба покоравати уколико наређују да се учини убиство или неко друго безакоње и неправда на штету душе, па макар због тога и мучили тело. Јер Бог је душу створио слободном и самовласном да чини добро или зло.

22. Словесна душа се труди да се ослободи распуштености, надмености, хвалисавости, преваре, зависти, грабљивости и сличног. То су дела демона и лукавог човековог произвољења. Уз упоран труд и старање човек то може постићи, избегавајући жељу која га вуче ка грешним уживањима.

23. Они који живе са малим и скромним подвигом, нити западају у опасности, нити имају потребе за чуварем. У свему побеђујући своју жељу, они лако проналазе пут ка Богу.

24. Словесним људима није потребно да слушају многобројне разговоре, већ само корисне, који воде познању воље Божије. Тако људи поново доспевају у живот и у вечну светлост.

25. Они који теже ка врлинском и богољубивом животу треба да се ослободе гордости, као и сваке празне и лажне славе, и да се труде око исправке свог начина живљења и мишљења. Јер богољубиви и непоколебиви ум јесте успон и пут ка Богу.

26. Нема користи од изучавања наука уколико изостаје долично и богоугодно делање душе. Узрок свију зала јесте прелест, обмана и непознавање Бога.

27. Истраживање најбољег живота и старање за душу људе чини благим и богољубивим. Онај ко тражи Бога, наћи ће Га, у свему побеђујући похоту и не одустајући од молитве. Такав човек се не боји демона.

28. Они који се заваривају овоземаљским надама, а до детаља знају све што треба чинити да би се живело најбољим животом, пролазе као они који поседују лекове и лекарске инструменте, али нити умеју да се њима послуже, нити им је до тога стало. Према томе, кад је реч о гресима које смо учинили, никада немојмо бацати кривицу на природу или на некога другога, већ једино на себе. Јер душа која хоће да ленствује, не може остати непобеђена.

29. Ономе ко не уме да разликује шта је добро, а шта зло, не доликује да суди о томе ко је добар, а ко рђав. Добар човек је онај ко познаје Бога. А ко није добар, ништа не зна, нити ће га икада Бог познати. Начин да се дође до богопознања јесте добро.

30. Добри и богољубиви мужеви коре људе за зло само када су присутни - у лице. Они не оговарају одсутне, нити то дозвољавају онима који од тога не презају.

31. У разговорима нека не буде никакве грубости! Јер словесне људе краси стидљивост и целомудреност већма него девице. Богољубив ум јесте светлост која обасјава душу као што сунце обасјава тело.

32. Кад год те нападне нека душевна страст, сети се да људи који исправно мисле и који желе да долично и безбедно очувају оно што се њих тиче, и који задовољством не сматрају стицање новца и пропадљивих ствари, већ праву и истинску славу. Богатство може бити покрадено и отето од силника, док је врлина душе поуздан и неукрадив иметак. Она и по смрти спасава оне који су је стекли. Ако овако будемо размишљали, неће нас обузимати маштарења о богатству и о осталим уживањима.

33. Несталнима и необразованима не доликује да поучавају словесне људе. Словесан човек у ствари јесте богоугодан човек, који понајвећма ћути. Када, пак, говори, говори мало, само оно што је неопходно и Богу угодно.
34. Они који стреме врлинском и богољубивом животу, старају се да стекну душевне врлине. Оне за њих и јесу права својина и вечна сладост. Оним што је привремено они се служе колико је потребно и колико даје и хоће Бог. Они све употребљавају са много радости и благодарности, чак и када је посреди нешто веома оскудно. Јер раскошна исхрана, као оно што је вештаствено, једино тело храни. Дотле, познање Бога, уздржање, благост, добротинство, побожност и кротост обожују душу.
35. Властодршци који присиљавају човека да врши нечасна и за душу штетна дела не могу да загосподаре његовом душом, која је створена самовласном. Они могу да вежу тело, али не и произвољење. Словесан човек је господар своје воље, јер га је таквим створио Бог, Који је јачи од сваке власти, принуде и силе.
36. Они који губитак новца, или деце, или слугу, или неког другог имања, сматрају за несрећу, ваља најпре да знају да треба да будемо задовољни оним што нам Бог даје, а затим и да дато, уколико се тражи од нас, треба радо и благодарно да враћамо. Никакво лишавање, или боље рећи враћање, не треба да нам пада тешко. Послуживши се, наиме, нечим што није наше, опет га враћамо ономе чије је.
37. Особина је доброга човека да своју слободну вољу не продаје за новац, па макар количина и била знатна. Јер све у овом животу је слично сну, а машта богатства је неизвесна и краткотрајна.
38. Истински људи треба да се труде да живе богољубиво и врлински, да би њихов врлински живот засветлео међу људима. Као што комад порфире, пришивено на белу хаљину као украс, блиста и издалека се препознаје, тако се и они ревностно старају да стекну душевне врлине.
39. Разборити људи треба да посматрају колико у себи имају снаге и приправности коју доноси душевна врлина, па да се припремају и супротстављају нападима страсти, у складу са унутрашњом снагом, која им је по природи од Бога подарена. Тако према лепоти и свакој по душу штетној жељи треба да показују уздржање, према болу и неимаштини - стрпљивост, а према порузи и гневу - незлобивост. Тако треба да буде и са осталим.
40. Немогуће је да човек одједном постане добар и mudar, већ једино упорним старањем, бављењем, искуством, временом, подвигом и чежњом за делањем добра. Добар и богољубив човек, који уистину познаје Бога, непрестано и изобилно чини све што је Богу угодно. Такви људи се, уосталом, ретко налазе.
41. Неспособнији људи не треба да очајавају, да одустају од богољубивог и врлинског живота нити да га занемарују, сматрајући да је за њих недосежан и недокучив, већ треба да испитају своју снагу и да се постарају о себи. Ако и не буду могли да до краја стекну спасење на основу врлине, захваљујући труду и жељи, постаће бољи, а никако гори. А ни то није мала корист за душу.
42. Човек се по словесности своје душе сједињује са неизрецивом Божанском силом, док је по своме телесноме саставу у сродству са животињама. Само малобројни, то јест савршени и словесни људи, труде се да и својим мишљењем имају сродност са Богом и Спаситељем, што и показују својим делима и врлинским животом. Већина, пак, људи, неразумни душом, напуштајући божанско и бесмртно усиновљење, нагињу ка мртвом, несрећном и кратковременом телесном сродству: они као бесловесни мисле оно што је телесно, распаљујући се уживањима и одвајајући се од Бога. Они душу своју због прохтева свлаче са Небеса у провалију.
43. Мислећи на заједничарење и општење са Божанством, словесан човек никада неће завоleti ништа земаљско и ниско, него ће му ум бити усредсређен на оно што је Небеско и вечно. Он зна да је воља Божија, као узрок свих добара и извор вечних блага за људе, да се човек спасе.
44. Када наиђеш на некога ко се радо препире и противи истини и очевидности, одустани од препирке и попусти му будући да му је ум окамењен. Јер као што лоша вода упропашћује изврсна вина, тако и лоши разговори кваре људе чији живот и мишљење красе врлине.

45. Кад улажемо свако старање и вештину да бисмо избегли телесну смрт, утолико више морамо да се трудимо да избегнемо душевну смрт. Јер ономе ко хоће да се спасе ништа није препрека осим немара и лењости душе.
46. Сматрамо да су који људи тешко схватају оно што је за њих корисно и шта значе речи о добру, уствари болесни. Они, пак, који схватају истину, али се ипак бестидно препиру, имају умртвљену словесну способност. Њима је начин понашања постао зверски и они Бога не знају. Њихова душа није просвећена.
47. Бог је животињске врсте произвео Словом Својим за разноврсне потребе. Једне је створио да људима послуже за храну, а друге да им служе. Самог, пак, човека створио је за гледаоца и благодарног тумача Његових дела. Стога, нека се људи потруде да не помру као бесловесне звери, не видевши и не појмивши Бога и дела Његова. Човек треба да зна да Бог све може и да Свемогућем ништа није противно. Он је из небића све што је хтео саздао и све твори Словом Својим људима на спасење.
48. Небеска бића су бесмртна услед добротe која у њима постоји. Земаљска, пак, бића постала су смртна добровољном злоћом која у њима постоји и која се у неразумнима умножава лењошћу и незнањем Бога.
49. Смрт за људе, који је правилно схватају, јесте бесмртност, док је за незналице, који је не схватају, заиста смрт. Али не треба се бојати те смрти, већ пропасти душе, то јест незнања Бога. То је за душу страшно.
50. Зло је постало страст вештаства. Према томе, није могуће да постоји тело без зла. Схвативши то, словесна душа са себе стреса бремене вештаства, то јест зла. Опоравивши се од тога бремена, душа познаје Бога свих, те почиње да гледа на тело као на непријатеља и противника, више му се не покорављујући. Тако Бог венчава душу која је победила страсти зла и вештаства.
51. Поставши свесна зла, душа га мрзи као какву најсмраднију звер. Напротив, зло воли онај који га не схвата. Свог љубитеља оно заробљава држећи га као сужња. Тај несрећник и јадник нити увиђа нити схвата шта му је на корист, већ напротив, мисли да је зло нешто што га краси, те се радује.
52. Чисту душу као добру Бог обасјава и просвећује, те ум тада размишља о добру и рађа богољубиве речи. А од душе која се упрљала злом, Бог се окреће или, боље речено, сама душа се одваја од Бога, а зли демони се увлаче у помисао и наводе је на неподобна дела: на прељубу, убиства, отимање, светотатство и томе слично, то јест на демонска дела.
53. Они који познају Бога испуњени су добрим и благим мислима, те желе оно што је Небеско, а пренебрегавају овоземаљско. Такви људи, нити се многима допадају, нити им се многи допадају. Услед тога неразумно мноштво не само да их мрзи, већ им се и подсмева. Они, пак, радо трпе немаштину, знајући да оно што многима изгледа зло, за њих представља добро. Јер онај ко има на уму оно што је Небеско, верује Богу и зна да све што постоји представља творевину Његове воље, док онај ко то не разуме, уопште и не верује да свет представља дело Божије и да је настао ради човековог спасења.
54. Људи испуњени злом и опијени незнањем, не познају Бога, нити су трезвени душом. А Бог се умом познаје. Он, дакако, није видљив, али је очигледан у видљивој стварности, као душа у телу. Као што је немогуће да тело постоји без душе, тако је немогуће да све што се види и што јесте постоји без Бога.
55. Зашто је створен човек? Зато да, схвативши све што је Бог створио, сагледава и прославља Саздатеља Који је све створио човека ради. А ум који привлачи љубав Божију јесте невидљиво добро које Бог због благог живота дарује достојнима.
56. Слободан је онај ко не робује уживањима, и ко разборитошћу и целомудреношћу господари над својим телом, са великом благодарношћу се задовољавајући оним што му Бог даје, па макар то било и сасвим оскудно. Ако дође до сагласности између богољубивог ума и душе, читаво тело ће мировати, чак и мимо своје воље. Уколико душа усхте, сваки телесни покрет се гаси.
57. Људи који нису задовољни оним што имају за опстанак, него стреме ка већем, предају се у ропство страстима које узнемирују душу и уносе у њу помисли и маштарије, по којима оно што се има јесте лоше. И као што предугачке хаљине ометају такмичаре при трчању, тако и жеља за прекомерним иметком спречава душе да се подвизавају, па и да се спасу.

НАСТАВИЋЕ СЕ